

**Malcolm Coulthard and Alison Johnson
An Introduction to Forensic Linguistics
Language in Evidence**

Routledge, London and New York, 2007. – str. XI + 237

Malcolm Coulthard, ugledni profesor lingvistike na Sveučilištu Aston u Velikoj Britaniji, autor je čitavog niza knjiga i znanstvenih radova na temu analize teksta, kritičke analize diskursa i forenzičke lingvistike.

Alison Johnson, predavač modernoga engleskog jezika na Sveučilištu Leeds u Velikoj Britaniji, također se bavi forenzičkom lingvistikom i analizom diskursa. Oba autora imaju bogato praktično iskustvo u radu s policijom, odvjetnicima, sudovima, optuženicima i tužiteljima, Malcolm Coulthard kao sudski vještak za lingvistiku, a Alison Johnson kao policijski djelatnik i sudski vještak za lingvistiku. Stoga ne čudi što je pred nama knjiga koja, uz detaljno razrađen teorijski dio, donosi mnogobrojne primjere iz prakse i raznovrsne praktične informacije za bavljenje forenzičkom lingvistikom. U forenzičkoj lingvistici pored lingvističkih znanja veliku ulogu imaju poznavanje pravnog sustava te kaznenih i prekršajnih zakona i postupaka, čime se oba autora mogu pohvaliti.

Knjiga obuhvaća tri dijela: *Introduction, The language of the legal process* i *Language as evidence*. U uvodnom se dijelu donosi povijesni pregled razvoja forenzičke lingvistike i osnove forenzičke analize diskursa. Forenzična analiza diskursa bavi se analizom diskursa pravnog okruženja i odlikuje se relativno malim korpusima na kojima se analiza provodi. To su primjerice prijeteća pisma i elektroničke poruke, oprostajna pisma, kratki telefonski razgovori i slično.

Dio knjige posvećen jeziku pravnog procesa obuhvaća pet poglavlja. U njima se na temelju autentičnih primjera iz prakse obrađuju osnove forenzičkog pristupa lingvističkoj analizi. Cilj im je uvesti specifičnu terminologiju i čitateljima približiti trenutno stanje razvoja forenzičke lingvistike. U drugom se poglavlju pod naslovom *The language of the law* objašnjavaju osnovne značajke pravnog jezika. Treće

je poglavlje posvećeno pravnim žanrovima, odnosno tekstnim vrstama koje predstavljaju kompleksan suodnos teksta i konteksta. Njihove su jezične značajke uvjetovane čimbenicima izvanjezične stvarnosti: općim i specifičnim normama komunikacije u pravnom kontekstu te funkcijom. Poglavlja *Collecting evidence* i *Order in court* prikazuju proces prikupljanja i provjeravanja jezičnih dokaza od preliminarnih i obavijesnih policijskih razgovora, telefonskih poziva u pomoć i slično, do konteksta suđenja, odnosno saslušanja i ispitivanja svjedoka i donošenja presude.

Lingvističke se analize sve češće koriste, kako u istražnom postupku kao pomoć istražiteljima tako i u sudskim procesima kao dokazni materijal. To je posebice učestalo u zemljama engleskoga govornoga područja gdje je forenzička lingvistika i najrazvijenija. Dio knjige naslovljen *Language as evidence* na temelju autentičnih primjera iz prakse opisuje uloge forenzičkih lingvista i fonetičara te lingvističke metode potrebne za rad, uz poseban naglasak na lingvističkim analizama koje se rabe za utvrđivanje autorstva i plagijata. Forenzički se lingvist u svom radu koristi različitim lingvističkim metodama, ovisno o slučaju na kojem radi. Forenzička se fonetika ponajprije temelji na akustičkoj fonetici i zahtijeva pristup sofisticiranoj tehnologiji. Jedno od rubnih i vrlo često osporavanih područja forenzičke lingvistike je analiza rukopisa koju mnogi forenzički lingvisti smatraju ponajprije umijećem, a nika-ko znanošću.

Na kraju svakog poglavlja nalaze se smjernice za daljnje čitanje te zadatci za istraživanje i primjenu naučenih znanja i vještina. Stoga knjiga *An Introduction to Forensic Linguistics Language in Evidence* svoju publiku pronalazi kod početnika koji se tek žele upoznati s postignućima forenzičke lingvistike i kod stručnjaka koji žele produbiti svoja znanja.

Lucia Miškulin Saletović

Limba de saka zi (Svakodnevni jezik)

Udruga »Tragovi«, Rijeka 2009.

Ovaj audio CD koji kao autorica potpisuje Zvezdana Vrzić samo je dio šireg projekta »Očuvanje vlaškog ili žejanskog jezika« koji izvodi udruga »Tragovi« u suradnji s Etnografskim muzejom Istre. Cilj projekta je digitalno i materijalno jezično i kulturno dokumentiranje istrorumunjskoga. Urednici CD-a su Zvezdana Vrzić i Robert Doričić. Prijeводе su napravili Valnea Smilnović, Mauro Edi Doričić i Renata Doričić (izvorni govornici), a snimili su ih Mauro Edi Doričić i Renata Doričić. Produkciju potpisuju Mario Juričić i studio »Megaphone«. Prikladan dizajn CD-a osmislila je Vesna Rožman.

Uz CD je priložena knjižica s općim podacima i osnovnim informacijama o istrorumunjskome, njegovim govornicima (oko 200) i području gdje se govori. U knjižici se nalaze i kratke upute za izgovor glasova kojih nema u hrvatskom čakavskom narječju, s napomenom o razlikama između vlaškoga (zaseoci oko Šušnjevice i Brdo) i žejanskoga (Žejane) [primjer: »Vidimo se« – »Se ren vedę« / »Na rem vedę« (ž)]. Sveukupno 538 svakodnevnih izraza i najfrekventnijih riječi s prijevodima na hrvatski svrstano je u sljedećih devetnaest cjelina (ukupno trajanje 67'10''):

- 1) Pozdravi [pr. »Dobro jutro« – »Bura domaręca«]
- 2) Hvala i molim [pr. »Hvala lijepa« – »Huála mušáta« / »Čúda huála«]
- 3) Uspostavljanje komunikacije [pr. »Govoriš li vlaški / žejanski?« – »Čę tu ganešti vláški?« / »Á tu kuvinci žęjánski?«]
- 4) Upoznavanje [pr. »Kako si?« – »Kum ští?« / »Kum áš?« (ž)]
- 5) U posjetu [pr. »Dobro došli!« – »Bire ac verit!«]

- 6) U razgovoru [pr. »Čime se bavite?« – »Čę voj lukrác?«]
- 7) Upitne riječi [pr. »tko?« – »čire?«]
- 8) Obitelj [pr. »djevojka« – »frájârica«]
- 9) Na telefonu [pr. »Ona nije kod kuće« – »Jâ nu-j akâsa«]
- 10) Potrebe i osjećaji [pr. »Gladan / gladna sam« – »M-je fome« / »Fome m-je«]
- 11) Kako se snaći u novom mjestu [pr. »Treba sat vremena pješice« – »Rabę o ura pre pičore«]
- 12) U restoranu [pr. »restoran s domaćom hranom« – »ošarija ku domáča hrâna«]
- 13) Hrana [pr. »sir« – »káš«]
- 14) U kupovini [pr. »sujež / star« – »frižák, betâr / pokvarit«]
- 15) Brojevi [pr. »sedam« – »šápte«]
- 16) Vrijeme [pr. »Izlazi sunce« – »Sorele ješivę«]
- 17) Dani i mjeseci [pr. »ove godine« – »sta ân«]
- 18) Opisivanje stvari i ljudi [pr. »dugačak / kratak« – »lung / skurt«]
- 19) Ostali korisni izrazi [pr. »Budite dobro!« – »Stâc bire!«]

Ovaj CD i cjelokupan projekt zaslužuju samo pohvalu i bilo bi dobro da ovakav uradak posluži kao primjer svima kojima je stalo (ili bi trebalo stati) do očuvanja manje ili više ugroženih jezika ili dijalekata koji se govore u Hrvatskoj. Napomenimo i da su izradu cjelokupnog programa tijekom 2008. i 2009. financijski poduprle Istarska županija i općina Matulji. Sva dobit od ovog projekta namijenjena je daljnjem dokumentiranju i očuvanju istrorumunjskoga. Za dodatne informacije o projektu pogledajte (buduće) stranice www.vlaski-zejanski.com.

Goran Pavelić